

Úvod do mezinárodního práva soukromého

JUDr. Klára Svobodová

Co je mezinárodní právo soukromé?

- *Ve kterém státě lze žalovat druhou stranu?*
- *Jakým právem se budou řídit otázky: o jakou smlouvu jde, zda je smlouva platná, zda došlo k porušení smlouvy atd.?*
- *Co se bude dít s českým rozhodnutím, pokud bude žádáno o jeho výkon v Německu nebo pokud bude žádáno o výkon německého rozhodnutí v ČR?*

Co je mezinárodní právo soukromé?

- **Příklad 1**
- *Obchodník z ČR a obchodník z Německa uzavřeli kupní smlouvu. Český prodávající dodal zboží, ale při prohlídce bylo zjištěno, že zboží nemá požadovanou kvalitu. Kupující odmítl zboží převzít a zaplatit kupní cenu. Prodávající tvrdí, že zboží bylo při odeslání v pořádku a problémy vznikly v důsledku špatné přepravy.*

Co je mezinárodní právo soukromé?

- **Příklad 2**
- *Manželé, z nichž jeden má českou státní příslušnost a druhý slovenskou, žijí v Bruselu. Manželé se chtějí rozvést.*

Co je mezinárodní právo soukromé?

■ Příklad 3

- *Občanka ČR se provdala za rakouského státního příslušníka. Po svatbě žili nejprve ve Vídni, poté se přestěhovali do Prahy, kde se jim narodila dcera. Otec od rodiny následně odešel a vrátil se do Vídně. Matka zůstala s dcerou v Praze. Chce podat návrh na rozvod a svěřeni dítě do péče.*

Mezinárodní právo soukromé

- samostatné, zvláštní odvětví právního řádu
- součást právního řádu každého státu - každý stát má svoje mezinárodní právo soukromé
- „Soubor právních norem upravujících soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem, včetně právních norem upravujících postup soudů a jiných orgánů či účastníků a vztahy mezi nimi vznikající v řízení o soukromoprávních věcech, v němž je obsažen mezinárodní prvek.“

Co je mezinárodní právo soukromé?

■ Příklad 4

- *Český občan žil posledních 15 let ve Španělsku, kde zemřel a zanechal dědictví - nemovitost, peníze na účtu atd. Dědicové žijí v ČR.*

Soukromoprávní vztahy

- Vztahy práva občanského, obchodního, rodinného, pracovního
- !!!!!!! Veřejnoprávní vztahy nespadají do předmětu MPS

Mezinárodní prvek

- Může být dán u:
 - 1) Subjektu právního vztahu (státní příslušnost, bydliště, sídlo, domicil, místo podnikání)
 - 2) Skutečnosti právně významné pro vznik a existenci právního vztahu (místo učinění právního úkonu, místo plnění)
 - 3) Předmětu právního vztahu (poloha nemovitosti)
 - 4) Právního vztahu, který právně souvisí či je závislý na jiném právním vztahu, který se řídí cizím právem (ručení)

Součásti MPS

- Mezinárodní právo procesní
- ❖ Mezinárodní pravomoc - soudy kterého státu jsou oprávněny projednat spor vyplývající ze soukromoprávního vztahu s mezinárodním prvkem? (*Kde se mohou strany soudit?*)
- ❖ Uznání a výkon cizích rozhodnutí - jaké účinky má rozhodnutí na území jiného státu než státu vydání, jak je s ním třeba nakládat?
- ❖ Právní pomoc - spolupráce soudů různých států při řešení sporů s mezinárodním prvkem

Součásti MPS

- Mezinárodní právo soukromé
- ❖ Určování právního režimu soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem
- ❖ *Které právo je rozhodné pro daný vztah? Jakým právem se daný vztah řídí?*
- ❖ Dva základní způsoby - dvě základní metody - přímá, kolizní

Prameny MPS

- Vnitrostátní předpisy
- Mezinárodní smlouvy
- Komunitární právo

Vnitrostátní předpisy

- Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním
- ❖ Kolizní část - určování právního režimu
- ❖ Právní postavení cizinců
- ❖ Procesní část - mezinárodní pravomoc, uznání a výkon
- ❖ -> kodex MPS
- ❖ -> použití omezoáno v důsledku existence komunitárních předpisů

Komunitární předpisy

- 1.5.2004
- Právo ES x právo EU
- Evropský justiční prostor, soudní spolupráce v civilních věcech, evropské mezinárodní právo soukromé
- Primární právo (článek 65 SES), sekundární právo (nařízení, směrnice), subsidiární smlouvy, rozhodnutí Evropského soudního dvora

Mezinárodní smlouvy

- mnohostranné x dvoustranné
- unifikující kolizní normy x unifikující přímé normy
- o právní pomoci
- v oblasti rozhodčího řízení
- v oblasti obchodu a hospodářských styků
- v oblasti mezinárodní přepravy
- v oblasti ochrany autorských a průmyslových práv
- o diplomatických a konzulárních stycích

Kolize pramenů MPS

- vnitrostátní právní předpis x mezinárodní smlouva
- vnitrostátní právní předpis x akt komunitárního práva
- mezinárodní smlouva x mezinárodní smlouva
- mezinárodní smlouva x akt komunitárního práva

Vnitrostátní předpis x mezinárodní smlouva

- článek 10 Ústavy -> aplikační přednost
- mezinárodní smlouva
- ČR je touto smlouvou vázána
- k ratifikaci dal souhlas Parlament
- mezinárodní smlouva je vyhlášena
- mezinárodní smlouva stanoví něco jiného než vnitrostátní předpis

Mezinárodní smlouva x akt komunitárního práva

- není obecné pravidlo
- obvykle upraveno výslovně v komunitárních předpisech

Vnitrostátní předpis x akt komunitárního práva

- vyplývá z práva ES -> judikatura ESD
- zásada přednosti (aplikační přednost)
- -> rozhodnutí ESD ve věci *Costa v E.N.E.L.* č. 6/64

Konflikt konvencí - 1

- oba státy jsou vázány jednou smlouvou, pouze jeden z nich je vázán druhou smlouvou => smlouva, kterou jsou vázány oba státy
- oba státy jsou vázány dvěma smlouvami =>

Konflikt konvencí - 2

- vztah obou smluv je výslovně upraven alespoň v jedné z nich => zdánlivý střet
- vztah smluv není upraven ani v jedné z nich -> Vídeňská úmluva o smluvním právu (15/1988 Sb.)

Konflikt konvencí - 4

- smlouvy nemají tentýž předmět => lex specialis derogat legi generali
- kritéria speciality:
 - -> úžeji vymezený okruh právních vztahů
 - -> menší počet smluvních stran
 - -> přímé normy
 - -> snadnější dosažení výsledku

Konflikt konvencí - 3

- smlouvy se týkají téhož předmětu:
 - -> lze je použít současně => použití obou - pravidlo maximální účinnosti
 - -> nelze je současně použít => *lex posterior derogat legi priori*
 - tentýž předmět (stejně právní vztahy, stejný typ norem)

Konflikt konvencí - 5

1.	vztah smluv je v nich upraven	zdánlivý střet		
2.	vztah smluv v nich není upraven	mají tentýž předmět	je možné je použít současně	maximální účinnost
			není možné je použít současně	lex posterior
		nemají tentýž předmět	lex specialis derogat legi generali	

Příklad

- *Obchodník z ČR a obchodník z Německa uzavřeli kupní smlouvu. Český prodávající dodal zboží, ale při prohlídce bylo zjištěno, že zboží nemá požadovanou kvalitu. Kupující odmítl zboží převzít a zaplatit kupní cenu. Proávající tvrdí, že zboží bylo při odeslání v pořádku a problémy vznikly v důsledku špatné přepravy.*

Metody MPS

- Kolizní metoda (obecná)
- Přímá metoda (zvláštní)

Příklad

- *Ve kterém státě lze žalovat druhou stranu?*
- *Jakým právem se budou řídit otázky: o jakou smlouvu jde, zda je smlouva platná, zda došlo k porušení smlouvy atd.?*
- *Co se bude dít s českým rozhodnutím, pokud bude žádáno o jeho výkon v Německu nebo pokud bude žádáno o výkon německého rozhodnutí v ČR?*

Přímá metoda

- zvláštní hmotněprávní normy (přímé normy) určené pouze pro úpravu soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem
- úprava práv a povinností účastníků
- Méně častá
- Př. mezinárodní kupní smlouva, mezinárodní přeprava

Kolizní metoda

- výběr právního řádu
- pevně stanovená pravidla (kolizní normy)
- nezáleží na obsahu hmotněprávních norem
- nediskriminace mezi tuzemským a cizími právními řády

Členění norem podle původu

- vnitrostátní
- mezinárodní
- evropské (komunitární)

Metoda kolizní x metoda přímá

- obecná
- zvláštní
- nestanoví přímo P&Po
- přímo stanoví P&Po
- pravidlo chování stanoví až ve spojení s věcnou normou
- aplikuje se přímo

Druhy norem

- kolizní normy
- přímé normy
- věcné normy MPS
- normy MPP

Přímé normy

- určeny výlučně k úpravě soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem
- obsahují hmotněprávní úpravu práv a povinností účastníků (bezprostřednost úpravy)
- bezprostřední použití

Kolizní norma

- funkce - úprava soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem výběrem použitelného práva
- neobsahuje věcnou úpravu
- přikazuje použití jiných (věcných) norem
- pravidlo chování vytváří až společně s věcnou normou, na kterou odkazuje

Přímé normy

- nejčastěji mezinárodního původu (mezinárodní smlouvy)
- -> unifikace hmotného práva
- vnitrostátního původu
- -> výjimečně

Konstrukce kolizní normy

- zvláštní legislativně technická konstrukce
- 1) rozsah = okruh právních otázek, na které se kolizní norma vztahuje
 - 2) navázání = určení právního řádu

??? Rozlište rozsah a navázání v následující kolizní normě

- § 5 ZMPS
- *Věcná práva k nemovitostem i k věcem movitým se řídí, pokud v tomto zákoně nebo ve zvláštních předpisech není stanoveno jinak, právem místa, kde věc je.*

??? Rozlište rozsah a navázání v následující kolizní normě

- § 11 ZMPS
- *Právní řád určený podle §9 nebo 10 platí také o změnách, zajištění a následcích porušení závazků tam uvedených, pokud z úmyslu účastníků nebo z povahy věci nevyplývá něco jiného*

§ 5 ZMPS

- rozsah - věcná práva k nemovitostem i k věcem movitým
- navázání - se řídí právem místa, kde věc je

§11 ZMPS

- rozsah - o změnách, zajištění a následcích porušení závazků
- navázání - právní řád určený podle §9 nebo 10, pokud z úmyslu účastníků nebo z povahy věci nevyplývá něco jiného

Navázání

- hraniční určovatel = skutečnost významná pro daný druh právních vztahů nebo otázek označených v navázání kolizní normy, která rozhoduje o výběru práva

Druhy hraničních určovatelů

- 3) s chováním účastníků, které je předmětem právního vztahu - místo plnění (*lex loci solutionis*), místo výkonu práce (*lex loci laboris*)
- 4) s věcí nebo hodnotou, která je předmětem právního vztahu - poloha věci (*lex rei sitae*), místo odeslání věci (*lex loci expeditionis*),

Druhy hraničních určovatelů

- souvislost s některým prvkem právního vztahu
- 1) se subjektem - státní příslušnost (*lex patriae*), bydliště, domicil (*lex domicilii*), sídlo, právní řád, podle něhož byla založena PO (*lex incorporationis*)
- 2) se skutečností, kterou vznikl právní vztah - místo učinění právního úkonu (*lex loci actus*), místo deliktu (*lex loci delicti*), místo vzniku škody (*lex loci damni infecti*)

Druhy hraničních určovatelů

- 5) s obsahem právního vztahu, k němuž se přidružují další otázky nebo který je základním vztahem pro jiné akcesorický vztah - právní řád, kterým se řídí základní vztah (*lex causae*)
 - vztah k jiným skutečnostem mající význam pro právní vztah
- 1) volba práva (*lex electa*)
- 2) místo sídla soudu (*lex fori*)

Volba práva

- shodný projev vůle účastníků o tom, že se jejich právní vztah má řídit cizím právem
- v českém právu - smluvní závazky včetně pracovních smluv
- přípustnost - podle právního řádu legis fori
- samostatné smluvní ujednání